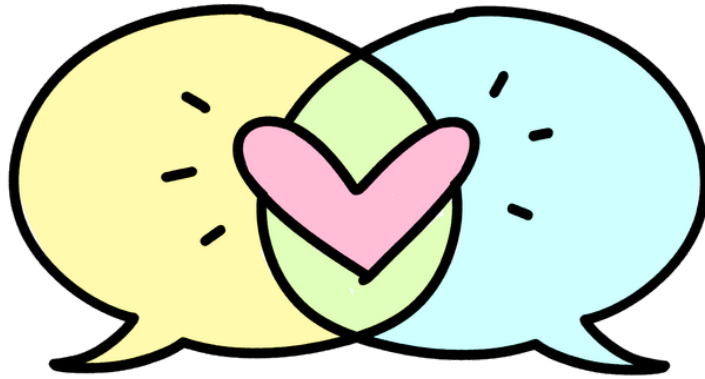
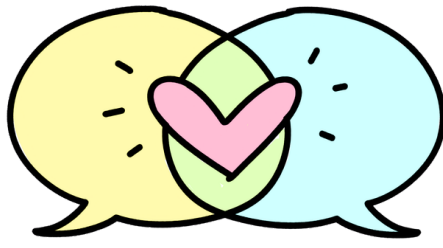

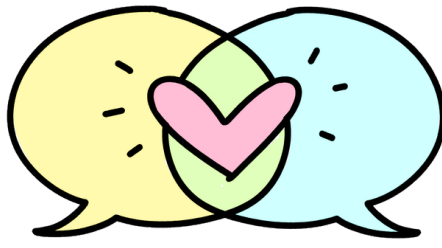
Työkaluja ristiriitojen sovitteluun

tunne- ja tarvelähtöisesti

Sisällysluettelo

3	Johdanto
4	Taustoitus aikuiselle
5	Sovittelutilanteen kulku
6-10	Sovittelutilanteen vaiheittaiset ohjeet
11-15	Sopimuspohjia
16-17	Sovitteluprosessinkuvaus oppilaalle
18	Tunteiden ja tarpeiden puu
19	Tunnesanalista
20	Tarvesanalista

Ristiriitojen sovittelu

tunne- ja tarvelähtöisesti

- Materiaalia avuksi oppilaiden välisten ristiriitoja sovitteluun tunne- ja tarvelähtöisesti Luokka loistamaan –oppitunneilla käytettyjä materiaaleja hyödyntäen.
- Ristiriitatilanteiden ratkaisussa huomio keskittyy usein lapsen käyttäytymiseen ja toimintaan tilanteessa. Käyttäytymisen takana on kuitenkin paljon erilaisia tunteita ja tarpeita, joita kuulemalla ymmärrys lisääntyy ja onnistumme löytämään ratkaisuja.
- Tavoitteena on tukea oppilasta kertomaan tunteistaan ja tarpeistaan sekä kuulemaan vastapuolen tunteista ja tarpeista. Molemminpuolisen ymmärryksen lisääntyessä etsitään tilanteeseen rakentavia ratkaisuja, jotka kirjataan sovittelulomakkeeseen.
- Materiaali sisältää taustoituksen aikuiselle, vaiheittain etenevät ohjeet sovittelutilanteeseen sekä erilaisia sovittelu- ja seurantapohjia.
- Sovittelun kaikkia vaiheita ei tarvitse käydä läpi, vaan mallia voi hyödyntää tilanteeseen soveltuvien osien.

Ristiriitojen sovittelu

tunne- ja tarvelähtöisesti

Ristiriita

Sovittelu

Tunteet

Tarpeet

Ratkaisu

Seuranta

- Ristiriita on mahdollisuus oppia.
- Osapuolet omistavat ristiriidan ja ovat aktiivisia sen sovittelussa.
- Lapsia ei jätetä yksin ristiriidan kanssa, jos he tarvitsevat aikuisen tukea sen käsittelyyn.
- Ristiriitatilanteessa varmistetaan, että kaikilla on turvallinen ja riittävän rauhallinen olo, jotta he ovat valmiita sovitteluun tai odottamaan myöhemmin järjestettävää sovittelua.
- Tavoitteena on kohtaaminen, keskustelu, ymmärryksen lisääntyminen ja ratkaisujen löytäminen.
- Sovittelija on neutraali, eikä neuvo oppilaita. Hän tukee tarvittaessa keskustelua jakamalla puheenvuoroja, rohkaisemalla ja varmistamalla kaikkien kuulluksi tulemisen.
- Kaikki osapuolet saavat kertoa vuorotellen tilanteesta. Jos oppilas alkaa puhua toiselle ikävästi, voidaan ohjata kertomaan havaintoja tilanteesta (kuin video kuva tilanteesta).
- Jos oppilaan kerronnassa ei ole tullut ilmi hänen ristiriitatilanteessa heränneitä tunteitaan, kysytään niistä erikseen.
- Tunteet voidaan sitoa havaintoihin (esim. Miltä tuntui, kun X tönäisi sinua?).
- Tunnekortteja, tunnelistaa tai Tunteiden ja tarpeiden puu - julistetta voidaan käyttää tukena omien tarpeiden sanoittamisessa.
- Oppilasta voi auttaa aikuisen etukäteen valikoimista tarvesanoista valitseminen.
- Käydään läpi, mitä osapuolet tarvitsivat, jotta voisivat olla ystäviä/tilanne selviäisi tai korjaantuisi?
- Tarvekortteja, tarvelistaa tai Tunteiden ja tarpeiden puu - julistetta voidaan käyttää tukena omien tarpeiden sanoittamisessa.
- Oppilasta voi auttaa aikuisen etukäteen valikoimista tarvesanoista valitseminen.
- Ei etsitä syllisiä vaan ratkaisuja.
- Tavoitteena on, että osapuolet löytävät itse ratkaisun tilanteeseen.
- Miten osapuolet voisivat toimia, jotta molempien tarpeet tulisivat huomioituiksi?
- Kirjataan sopimus keskustelun pohjalta.
- Anteeksipyyntöä ei esitä, jos se nousee aidosti, kun on kuullut toisen tunteet ja tarpeet tilanteesta. Anteeksipyyntöä ei kuitenkaan vaadita tai sillä ei voi välttää asian käsittelyä.
- Sovitun ajan kuluttua tavataan uudelleen ja keskustellaan onko yhteinen sopimus pitänyt.
- Tarvittaessa sovitaan uusi seuranta, uusi sovittelu tai todetaan tilanne käsitellyksi.

Sovittelu

- Onko osapuolten olo turvallinen ja riittävän rauhallinen, jotta he pystyvät osallistumaan sovitteluun?
- Ovatko kaikki osapuolet saaneet kertoa tapahtuneesta?

Seuranta

- Onko sopimus pitänyt?
- Onko asia kaikkien mielestä käsitelty loppuun?
- Onko tarvetta uudelle seurantatapaamiselle tai kokonaan uudelle sovittelulle?

Tunteet

- Mitä tunteita tilanne tai toisen toiminta herätti?

Ristiriitojen sovittelu

tunne- ja tarvelähtöisesti

Tarpeet

- Mitä osapuolet tarvitsisivat, jotta voisivat olla ystäviä/tilanne selviäisi tai korjaantuisi?

Ratkaisut

- Miten osapuolet voisivat toimia, jotta molempien tarpeet tulisivat huomioituiksi?

Sovittelu

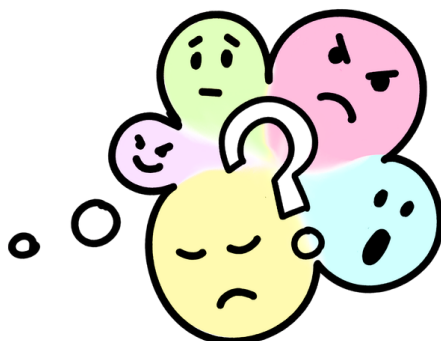
- **Rauhoittuminen:** Varmista, että osapuolet ovat rauhoittuneet ristiriidan jälkeen ja ovat valmiita sovitteluun.
- **Kohtaaminen:** Huolehdi, että osapuolet kohtaavat toisensa kunnioittavasti ja puhuvat toisilleen korrektisti.
- **Kuulluksi tuleminen:** Huolehdi, että kaikki osapuolet saavat kertoa oman kokemuksensa tilanteesta.
- **Sovittelijan rooli:** Osapuolet ovat aktiivisia tilanteessa ja ratkaisujen pohtimisessa. Sovittelija on neutraali, eikä anna neuvoja tilanteeseen. Tarvittaessa voi kysyä, haluaavatko osapuolet ehdotuksen.

Tunteet

- **Tunteista kertominen:** Osapuolten ymmärrys toisiaan kohtaan voi lisääntyä, kun he kuulevat, mitä tunteita oma toiminta ja tilanne on toisessa aiheuttanut.
- **Tunnekortit, -sanalista tai -juliste:** Jos oppilas ei omassa kerronnassaan ole puhunut tunteistaan, häneltä voidaan kysyä niistä (Miltä sinusta tuntui, kun...?). Materiaaleja voidaan käyttää tukena tunteiden sanoittamisessa.
- Hyvää mieltä yhdessä -kortit:
<https://mieli.fi/materiaalit-ja-koulutukset/materiaalit/hyvaa-mielta-yhdessa-kortit-2/>

Tarpeet

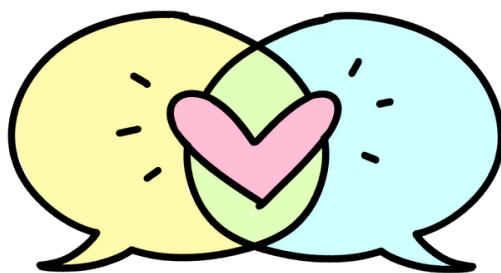
- **Tarpeista kertominen:** Käydään läpi, mitä osapuolet tarvitsisivat, jotta voisivat olla ystäviä/tilanne selviäisi tai korjaantuisi? Osapuolten ymmärrys toisiaan kohtaan voi lisääntyä ja ratkaisuehdotuksia tilanteeseen löytyä, kun he kuulevat, mitä tarpeita toisella osapuolella on.
- **Tarvekortit, -sanalista tai -juliste:** Materiaaleja voidaan käyttää apuna tarpeiden sanoittamisessa. Tarvittaessa aikuinen on voinut etukäteen valita tilanteeseen mahdollisesti sopivan suppeamman tarvesanavalikoiman (esim. rehellisyys ja reiluus, turva, arvostus, oma tila, ymmärrys, hyväksyntä, yhdessä oleminen).

Ratkaisut

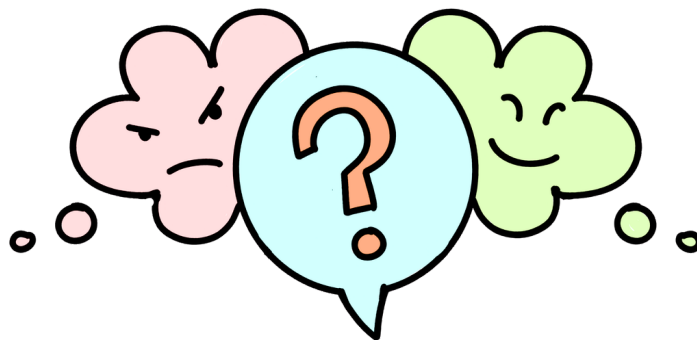
- **Ratkaisun pohtiminen:** Osapuolet pohtivat, miten voisivat toimia, jotta molempien tarpeet voisivat tulla huomioiduiksi.
- **Sopimuksen kirjaaminen:** Aikuinen kirjaa osapuolten tekemän sopimuksen valittuun sopimuspohjaan. Kirjaus tehdään suorina sitaatteina osapuolten puheesta. Sopimuspohja jää aikuisen säilytettäväksi. Oppilaille voidaan antaa sovitteluprosessin kuvauspohja, johon on merkitty sovittelun ja seurantatapaamisen ajankohta.

Seuranta

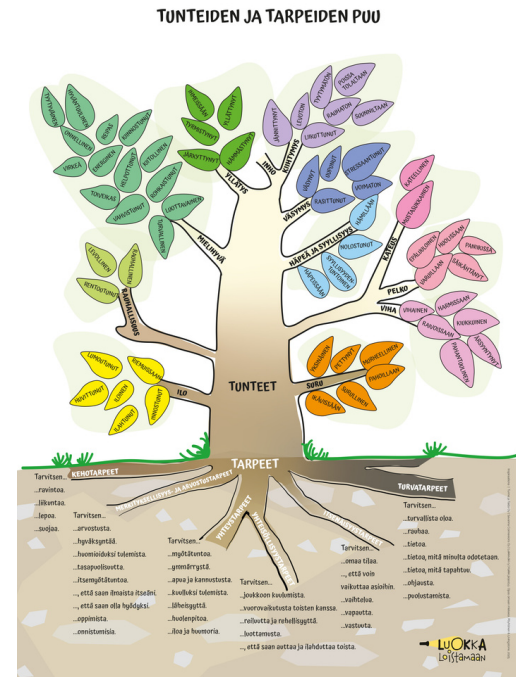
- **Sopimuksen läpikäynti:** Osapuolet saavat kertoa, onko yhdessä laadittu sopimus pitänyt.
- **Jatkosta sopiminen:** Pohditaan, onko asia käsitelty loppuun vai onko tarvetta uudelle seurantatapaamiselle tai kokonaan uudelle sovittelulle.

Ristiriidan sovittelu -lomake

Sovittelun ajankohta: _____

Yhteinen sopimus:

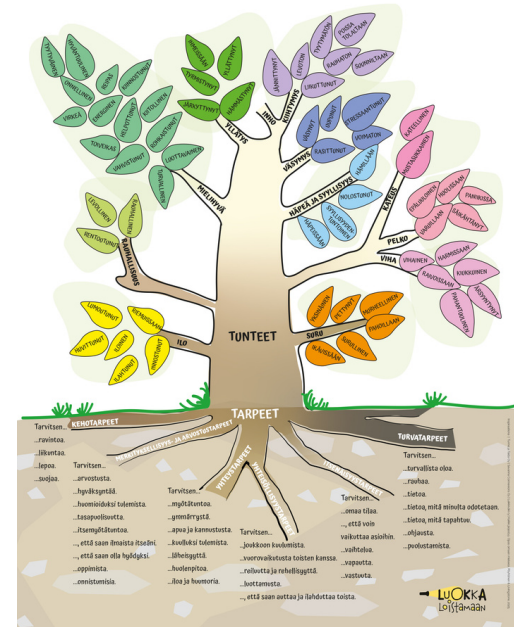
Seurantatapaamisen ajankohta: _____

Osapuolten allekirjoitukset:

Sovittelija:

Sovittelun ajankohta: _____

Yhteinen sopimus:

Seurantatapaamisen ajankohta: _____

Osapuolten allekirjoitukset:

Sovittelija:

Ristiriitojen sovittelu

tunne- ja tarvelähtöisesti

Osallistujat:

Ristiriita

Sovittelu

Ratkaisut

Seuranta-aika

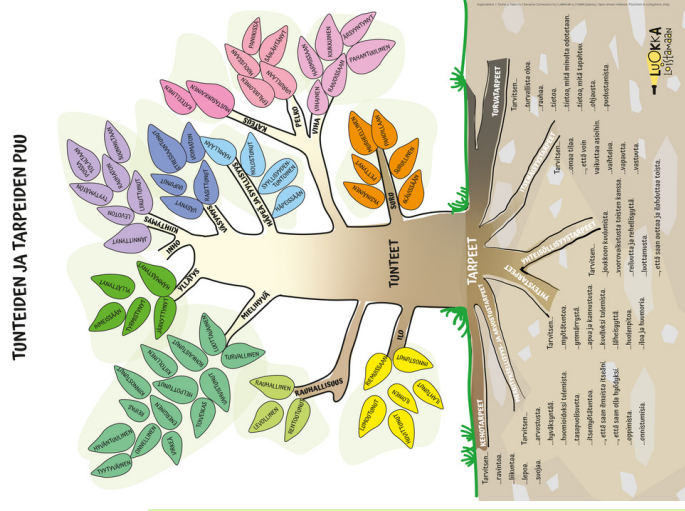
Seuranta- tapaaminen:

Mitä sovittin?

--	--	--	--	--	--

Miten on sujunut?
Miten tästä eteenpäin?

--	--	--	--	--	--

Ristiriitojen sovittelu

tunne- ja tarvelähtöisesti

Osallistujat: _____

Ristiriita

Sovittelu

Ratkaisu

Seuranta-aika

**Seuranta-
tapaaminen:**

Mitä sovittiin?

Miten on sujunut?

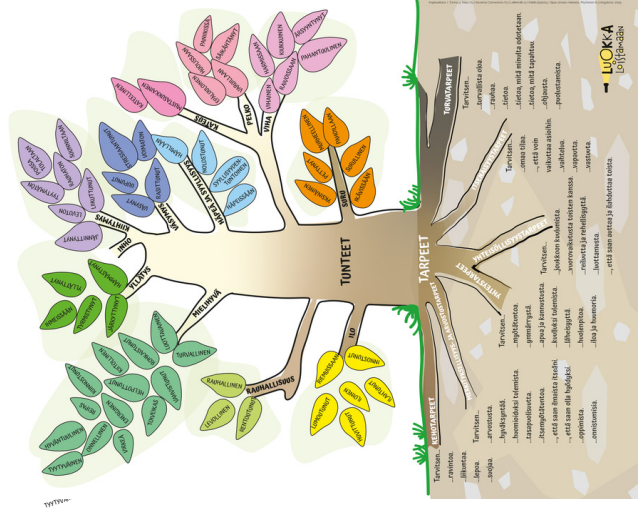
Miten tästä eteenpäin?

Osallistujat:

Seuranta-aika

Miten on sujunut?

[illegible][illegible]

Ristiriita

Sovittelu

Ratkaisu

Seuranta-aika

**Seuranta-
tapaaminen:**

Ristiriita

Sovittelu

Ratkaisu

Seuranta-aika

**Seuranta-
tapaaminen:**

Ristiriita

Sovittelu

Ratkaisu

Seuranta-aika

**Seuranta-
tapaaminen:**

Ristiriita

Sovittelu

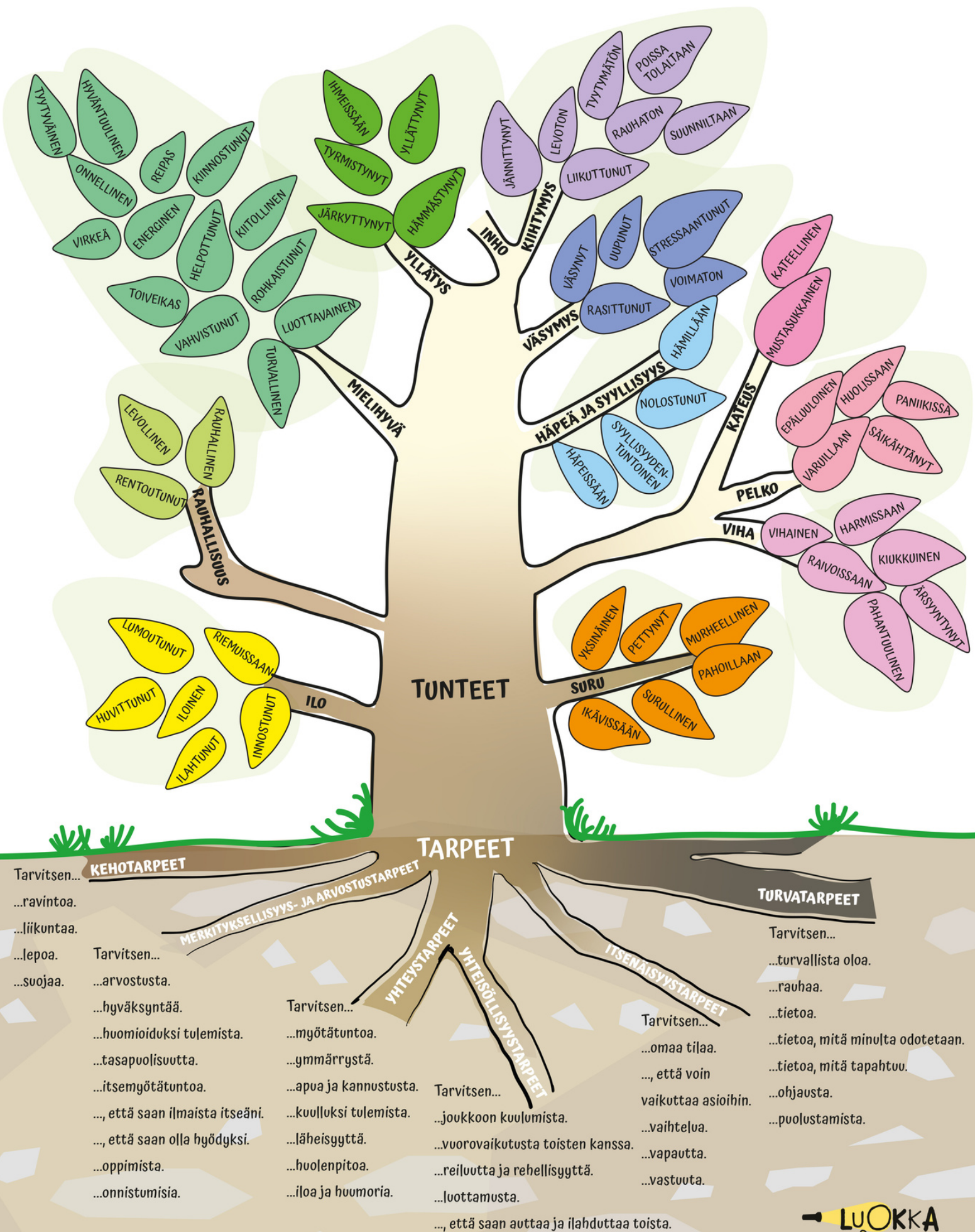
Ratkaisu

Seuranta-aika

**Seuranta-
tapaaminen:**

TUNTEIDEN JA TARPEIDEN PUU

TONTEITA

Mielihyvä	Ilo	Viha	Väsymys
Hyväntuulinen	Huvittunut	Pahantuulinen	Väsynyt
Tyytyväinen	Ilahunut	Harmissaan	Voimaton
Onnellinen	Iloinen	Ärsyyntynyt	Upunut
	Innostunut	Kiukkuinen	Stressaantunut
Reipas	Riemuissaan	Vihainen	Rasittunut
Virkeä	Lumoutunut	Raivoissaan	Suru
Energinen			Ikävissään
			Yksinäinen
Helpottunut	Rauhallisuus	Kiihtymys	Pettynyt
Kiitollinen	Rauhallinen	Liikuttunut	Pahoillaan
Toiveikas	Rentoutunut	Tyytymätön	Surullinen
	Levollinen	Levoton	Murheellinen
Kiinnostunut		Jännittynyt	Häpeä ja syllisyys
		Rauhaton	Hämillään
Rohkaistunut	yllätys	Poissa tolaltaan	Nolostunut
Vahvistunut	Hämmästynyt	Suunniltaan	Häpeissään
	Yllättynyt		Syylisyydentuntainen
Turvallinen	Ilhmeissään	Pelko	Kateus
Luottavainen	Tyrmistynyt	Epäluuloinen	Kateellinen
	Järkyttynyt	Varuillaan	Mustasukkainen
		Huolissaan	
		Säikähtänyt	
		Paniikissa	Inho

TARPEITA

Yhteystarpeet:

Tarvitsen myötätuntoa.
Tarvitsen ymmärrystä.
Tarvitsen apua ja kannustusta.
Tarvitsen kuulluksi tulemistä.
Tarvitsen läheisyyttä.
Tarvitsen huolenpitoa.
Tarvitsen iloa ja huumoria.

Yhteisöllisyystarpeet:

Tarvitsen joukkoon kuulumista.
Tarvitsen vuorovaikutusta toisten kanssa.
Tarvitsen reiluuutta ja rehellisyyttä.
Tarvitsen luottamusta.
Tarvitsen, että saan auttaa ja ilahduttaa toista.

Kehotarpeet:

Tarvitsen ravintoa.
Tarvitsen liikuntaa.
Tarvitsen lepoa.
Tarvitsen suojaa.
Tarvitsen turvallista oloa.
Tarvitsen rauhaa.
Tarvitsen tietoa.
Tarvitsen tietoa, mitä minulta odotetaan.
Tarvitsen tietoa, mitä tapahtuu.
Tarvitsen ohjausta.
Tarvitsen puolustamista.

Turvatarpeet:

Tarvitsen, että saan olla hyödyksi.
Tarvitsen oppimista.
Tarvitsen onnistumisia.

Merkityksellisyys- ja

arvostustarpeet:

Tarvitsen arvostusta.
Tarvitsen hyväksyntää.
Tarvitsen huomioiduksi tulemistä.
Tarvitsen tasapuolisuutta.
Tarvitsen itsemyyötätuntoa.
Tarvitsen, että saan ilmaista itseäni.

Itsenäisyystarpeet:

Tarvitsen omaa tilaa.
Tarvitsen, että voin vaikuttaa asioihin.
Tarvitsen vaihtelua.
Tarvitsen vapautta.
Tarvitsen vastuuta.